

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Бордюг Н.С.

к.с.-г.н., доцент кафедри екологічної безпеки та економіки природокористування

Постановка проблеми. Сучасне суспільство ставить вимоги до підготовки сучасних фахівців, а саме формування у них комплексності змісту знань, розвиток системності мислення, здатність до аналізу та узагальнення матеріалу, здатність професійно розв'язувати поставлені завдання. Для формування професійної компетентності майбутніх фахівців, у системі вищої і післядипломної освіти, необхідно впроваджувати інтегрований підхід у навчання, через застосування міждисциплінарних зв'язків. Використання міждисциплінарних зв'язків сприяє ефективнішому здійсненню загальнодидактичних принципів, а саме свідомості, систематичності, послідовності, доступності в оволодінні необхідними компетентностями, що в свою чергу призведе до відсутності дублювання окремих питань і до збільшення рівня знань студентами більшості тем у дисциплінах.

Аналіз останніх досліджень. У педагогічній практиці широко використовуються міждисциплінарні зв'язки, але, виходячи з наукової літератури, досліджено лише деякі аспекти інтегративного підходу до методики навчання майбутніх фахівців. Проблема міждисциплінарної інтеграції в освіті вивчалася Н. Аміновим, В. Вершиніним, С. Григор'євим, О. Лестуновим, О. Уваровим, В. Яценко та ін. [2].

Питанням застосування міжпредметних зв'язків та професійної спрямованості навчання присвячені праці С. Гончаренко, О. Васюк, Р. Гуревич, О. Дубинчук, І. Зверев, І. Козловська, К. Колесіна, В. Максимова, П. Самойленко, О. Сергєєв, В. Федорова, Н. Лошкарьова. Вивченню питання внутрішньопредметної інтеграції, тобто посилення інтегративних процесів у межах окремого навчального предмета, присвячено праці М. Гадецького [6].

Мета, об'єкт і методика досліджень. Мета статті – аналіз і розробка узагальнюючої системи класифікації міждисциплінарних зв'язків у системі вищої і післядипломної освіти.

Використані теоретичні методи дослідження аналізу, абстрагування, узагальнення і систематизації, аргументації, методи емпіричних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою концепції міждисциплінарної інтеграції є встановлення міжпредметних зв'язків фахових дисциплін є, яка передбачає об'єднання знання, переконання і практичної дії на всіх етапах підготовки фахівця, синтез усіх форм занять відносно кожної конкретної мети освіти у вищому навчальному закладі [5]. Інтегрована система навчання дозволяє акцентувати увагу на основному, суттєвому й досягти 25 – 30 % економії об'єму освітніх послуг і матеріальних витрат, саме за рахунок виключення дублювання матеріалу, що вивчається [1]. Організаційна роль інтегрованого навчання впливає на структуру навчального плану, програми, підручників, на вибір змісту, методів і форм навчання.

На основі подібності змісту фундаментальних, професійно-практичних дисциплін у підготовці майбутніх фахівців, міждисциплінарні зв'язки дозволяють побудувати цілісну систему навчання, в якій можна виділити:

- основні елементи змісту підготовки;

- взаємозв'язки між навчальними предметами, в т.ч. практик;
- взаємозв'язки між темами в самому предметі.

За рахунок їх використання в організації навчального процесу можна досягти збільшення науковості навчання, його доступності, що призведе до удосконалення процесу формування знань, умінь і навичок у студентів.

В основі міждисциплінарної інтеграції лежить принцип міжпредметних зв'язків, який виконує освітню, розвиваючу та виховну функції. Даний принцип сприяє формуванню системності знань, розвитку системного, самостійного мислення, пізнавальної активності студентів, а також формує у них світоглядні переконання.

При впровадженні міждисциплінарних зв'язків у навчанні необхідно враховувати їх багаточисельність і в кожному конкретному випадку викладач вибирає форми і методи їх застосування. Проаналізувавши наукові праці Т. Шигалугова, М. Фіцули, Г. Федорець, І. Зверева, Н. Максимової [3] та О. Шептульової нами розроблено узагальнюючу схему класифікації міждисциплінарних зв'язків. За даною класифікацією міждисциплінарні зв'язки діляться за формами, типами та видами (рис. 1).

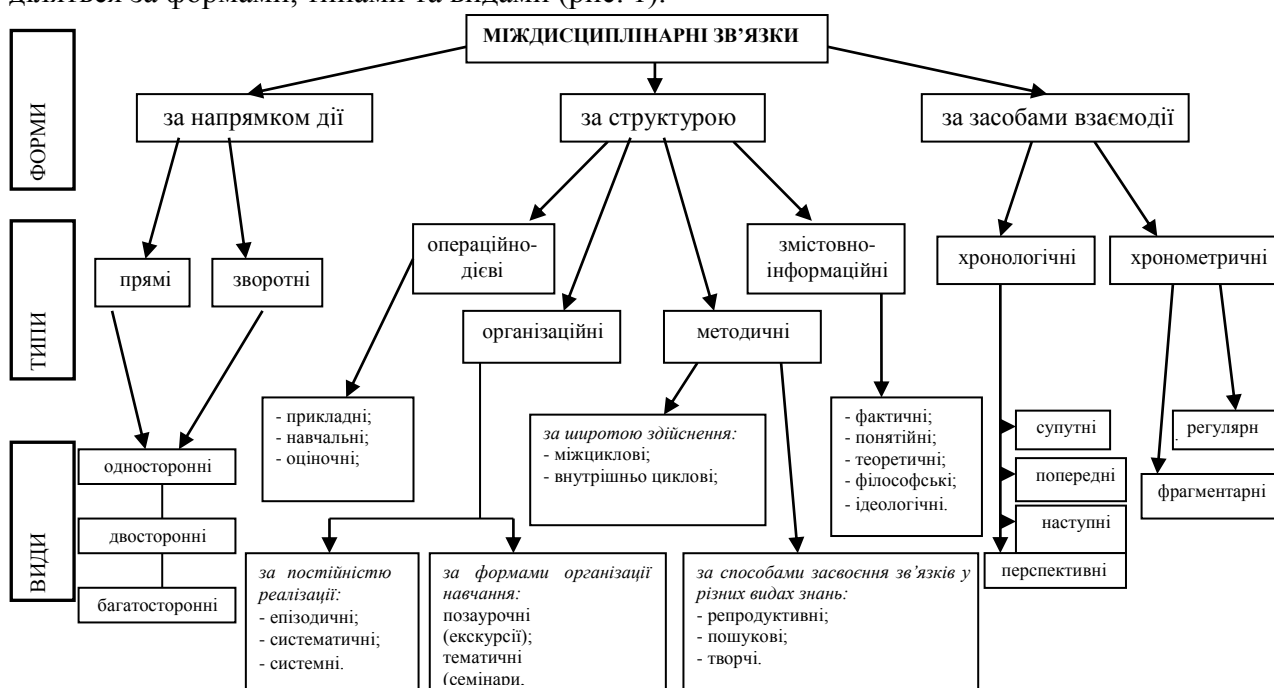

Рис. 1. Узагальнююча схема класифікації міждисциплінарних зв'язків

При плануванні міждисциплінарних зв'язків викладач має враховувати їх особливості встановлення, в залежності від виду і мети навчальних занять. Зокрема, міжциклові зв'язки охоплюють навчальні дисципліни фундаментального і професійно-практичного блоку. Внутрішньоциклові зв'язки виникають між дисциплінами всередині одного циклу: природничого, технічного, гуманітарного тощо.

Під час міждисциплінарної інтеграції необхідно враховувати основні компоненти процесу навчання, відповідно і виділяють наступні зв'язки:

- змістовно-інформаційні – формуються на основі зв'язків загальних фактів, понять, основних положень теорій і вчень тощо;
- операційно-дієві – формуються на основі єдиних підходів до методики викладання;
- організаційні – формуються на основі різних форм організації навчання, які об'єднані спільною метою;
- методичні.

Міждисциплінарні зв'язки викладач має виявити у навчальних планах, програмах, при цьому врахувати їх хронологічні і хронометричні види: попередні, супутні, перспективні, наступні, регулярні і фрагментарні. Під час навчального заняття викладач може планувати зв'язки для розкриття окремих питань змісту (епізодичні), для глибокого вивчення окремої

теми (систематичні), а також для формування загальнонаукових понять та прикладних вмій (системні).

Висновки. Отже, впровадження міждисциплінарної інтеграції у системі вищої і післядипломної освіти забезпечує взаємозв'язок декількох дисциплін, формує професійні компетентності на високому рівні за рахунок використання методів різних галузей освіти і науки. Дане дослідження сприяє розробці структурно-логічної схеми процесу підготовки майбутніх фахівців, зокрема екологів, для здобуття поліфункціональних професійних компетентностей в результаті інтегративного навчання. Узагальнено класифікаційні ознаки виокремлених міждисциплінарних зв'язків у змісті підготовки майбутніх фахівців.

Література

1. Бекренев А. Многоступенчатые структуры интегрированных систем образования / А. Бекренев, В. Михелькевич // Высш. образование в России. – 1996. – №3. – С. 37–50.
 2. Джури́нский П. Б. Міждисциплінарний підхід у методиці викладання спортивних дисциплін майбутнім фахівцям фізичного виховання / П. Б. Джури́нский // Освітологічний дискурс, 2015. - № 1(9). – С. 84-94.
 3. Зверев И. Д., Максимова В. Н. Межпредметные связи в современной школе / И. Д. Зверев, В. Н. Максимова. – М.: Педагогика, 1981. – 158 с.
 4. Кречетников К. Г. Интеграция дисциплин в учебном процессе [Электронный ресурс] / К. Г. Кречетников // Образовательные технологии и общество. – КГТИ. – 2002. – Режим доступа до ст.: <http://www.aeli.altai.ru/nauka/sbornik/2001/krehetnikov.html>.
 5. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика / А. В. Хуторской. – М. : Изд-во УНЦ ДО, 2005. – 222 с.
- Шатковська Г. І. Науково-методичні засади інтеграції знань з фізики і хімії студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації технічно-технологічного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання фізики» / Г. І. Шатковська. — К., 2007. — 26 с.